

Jan Groen in en na de oorlog

Jan Groen (1888-1959) was, na de scheiding (voor de tweede keer, op 9 oktober 1940) met Trijntje Schoon verhuisd naar Haarlem. Hij trouwde daar op 30 april 1941 met Bernardine (Dinie) van der Struijf. Hij was dahliakweker, zowel in Sint Pancras (samen met zijn zonen) als in Haarlem. In eerste instantie woonde hij op de Diezestraat 6, daarna op Meeuwenstraat 3.

Hij werd na de oorlog vastgezet in afwachting van het onderzoek naar collaboratie. Hieronder een verslag van de onderzoeken. Eerst een samenvatting: Hij is lid van de NSB geweest en had een aantal maanden een kaderfunctie in de door de bezetters opgerichte boerenvakbond. Na de oorlog zat hij ruim driekwart jaar in een interneringskamp. Uiteindelijk moest hij slechts een boete betalen, maar hij had nauwelijks nog geld en inkomen.

Jan Groen heeft op verschillende momenten verklaringen afgelegd, allereerst op **16 juni 1945**: hij werd gevraagd om boerenleider te worden. Dat weigerde hij, maar een paar dagen later kwam er iemand bij hem op bezoek die zei dat het alleen om voedselvoorziening ging. Daarom accepteerde hij alsnog.

Op **1 november 1945** werd hij aangehouden door J. Muusse. Ook toen moest hij een verklaring afleggen.

sep 41 tot feb 1942 sympathiserend en feb 42 tot mei 42 lid NSB. Nov 1941 benoemd tot boerenleider, met opdrachten van landscheuringen, die ik ongedaan maakte. In feb 42 was er een vergadering van alle boerenleiders en daar werd besloten alle landbouwers en tuinders naar Duitsland of elders te transporteren. Om mijn plannen van tegenwerking te camoufleren trad ik op dien datum als lid van de NSB toe, met het oogmerk zoveel mogelijk afbreuk te doen. Dit lukte ook inderdaad, maar daar de instelling mij door kreeg, werd ik mei 1942 als boerenleider afgezet en bedankte tevens voor de NSB. Nadien heb ik steeds getracht alles te doen als ik kon om de goede zaak te dienen. Joden heb ik tot het laatst in huis gehad en ik hielp veel mensen aan eten. Ik had voordien nooit aan politiek gedaan en kwam hier in Haarlem in contact met NBS'ers, die mij bewerkten voor de beweging. Had ik contact gekregen met andere verengingen, dan had ik mij nooit met hen ingelaten. Onwetendheid in den aanvang en mooie beloften brachten mij tot thet sympathiserend en later voor het camoufleren voor mijn handelingen tot lid der beweging. Steeds heb ik mij voor de Nederlandse zaak geheel gegevens, waarvoor talrijke getuigenverklaringen tot mijne gunsten kunnen worden opgevraagd.

Een latere verklaring (datum niet genoteerd), waarbij ik delen heb overgeslagen die al in verklaringen van hemzelf of anderen stonden:

Ik werd lid van de NSB uit principe, maar toen bleek dat het een rotte instelling was heb ik bedankt. Als lid was ik een zeer felle NSB'er, veel propaganda gemaakt en gecolporteed met Volk en Vaderland. ... vormingsschool...stadsboerenleider... vergaderingen houzeegroe...zwarte hemd... begrafenis woorden ...

Ik bezat een ausweis en gebruikte dat om op Meeuwenstraat 3 te wonen terwijl andere mensen in de straat moesten evacueren. Ik zei altijd tegen jongens die een ausweis nodig hadden 'Ik wil wel een handtekening plaatsen, maar ik heb levensmiddelen nodig, ik heb ook een gezin.' Voor het verstrekken van ausweissen heb ik oa ontvangen: tarwe, brood, erwten, boonen enz. Tijdens mijn boerenleiderschap heb ik bij 14 boeren het land afgekeurd zodat het niet gescheurd kon worden. Ook heb ik 306 ausweissen ondertekend ten rechte en ten onrechte. Voor het tekenen van die ausweissen heb ik nooit wat ontvangen. In 1945 heb ik bij de boeren wel eens wat ontvangen, daar mijn gezin en ik ook geen eten hadden.

Op **zaterdag 9-2-1946** weer verhoord: Ik heb 306 ausweissen bekrachtigd met mijn handtekening voor jongens die naar Duitsland moesten in mijn functie van boerenleider. Ik was dat van nov 1941 tot 1 mei 1942. Ik vermoed maar weet niet zeker dat ik lid was van de landstand, want ik kreeg de couranten. Na mei 1942 kreeg ik die niet meer. Op 1 februari 1943 heb ik bedankt als boerenleider. Nu u mij de brief van prins toont, kan het niet anders of ik ben sep 1942 lid geworden van de NSB en heb 1 mei 1943 als zodanig bedankt.

Er waren ook verklaringen van andere mensen over Jan Groen.

Getuige Jan Louis Prins: Ik overhandig een brief die ik 20 januari 1943 ontving, ondertekend met "De stadboerenleider J. Groen" Hieruit blijkt dat hij toen ook nog lid van de NSB was.

Getuige Maria Kluit: Bij de begrafenis van Gerrit van der Gevel Wenteler, zes dagen na diens overlijden op 31 oktober 1942, sprak Groen: "Ik ben u dankbaar kameraad, aan u heb ik te danken, dat ik mijn zwart hemd kan dragen." Groen colporteerde geregeld met Volk en Vaderland.

Getuige Jannetje Noe: Jan Groen had de etage boven mij gehuurd. Hij was lid van de NSB en colporteerde geregeld met Volk en Vaderland, dit was van 1943 tot 1945. Vrijdags kwamen er altijd NSB'ers met zwart hemd bij hem waarna ze samen gingen colporterne. Ook Jan Groen liep in zwart hemd gekleed. Zijn vrouw liep van hem weg, hoofdzakelijk omdat hij lid van de NSB was, doch hij wilde niet opgeven,. Hij was tevens boerenleider en kocht ook veel zwart, zoals vlees en vete. Naar mij verteld is verkocht hij veel shag voor 25 per hals ons.

Getuige Hendrik van Gulderen: Jan Groen stond in de buurt bekend als NSB'er en zwarthandelaar. Na de bevrijding, toen iedereen de straat versierde, had ook Jan Groen zijn woning versierd met oranje. Wij zijn toen naa rhem toegegaan en verzochten hem de woning te ontsieren. Hij vroeg toen waarom. Wij zeiden, omdat je lid bent geweest van de NSB. Hierop verklaarde hij dat hij in 1942 lid van de NSB was geweest. Hij was toen eveneens boerenleider en colporteerde met Volk en Vaderland. Hierna heeft hij alles van zijn perceel gehaald. Onder andere hierbij aanwezig mijn collega Bruinenberg.

Getuige Laurens Bruinenberg zegt vrijwel hetzelfde.

Getuige Johan Roetman woonde op Meeuwenstraat 8: Jan Groen was boerenleider, niet vrijwillig maar gedwongen. Eenige honderden jongens heeft hij van arbeid in Duitsland kunnen vrijwaren. Dit alles tot midden 1942. Dat heeft hij mij zelf verteld.

Dat leidde tot het volgende procesverbaal.

Sept 41 symp. lid NSB geworden. Mei 42 bedankt. Heeft vanaf het begin veel propaganda gemaakt en gecolp. met VoVa. [Volk en Vaderland]. Vanaf 21/10/41 tot 28/10/41 op de vormingschool Lunteren geweest. 1/11/41 benoemd tot stads boerenleider van Haarlem, tot mei 42. Vanaf februari 1942 tot mei 1942 werkend lid van de nsb geweest. Bezocht herhaardelijk vergaderingen en bracht daar de Hou Zeegroet (sic). Droeg zwart hemd. Bezat een ausweis voor de prov. NH. Ontving voor het verstrekken van ausweissen levensmiddelen. Heeft 306 ausweissen bekrachtigd met handtekeningen, voor jongens die naar Duitsland moesten. Ontving geregeld couranten van de landstand. 1/2/1943 bedankt als Stads Boerenleider. sept 42 lid NSB, en op 1/6/43 bedankt.

Ook de vijand schreef over Jan Groen: **Rapport van M. Hinee van 28 augustus 1944**, oordeel Landstand te Alkmaar.

Jan Groen is buurtboerenleider van de landstand geweest. Hij heeft zich in deze functie onmogelijk gemaakt zodat hij van die functie ontheven is. Hij maakte het in alle opzichten te bont, o.a. door zelfstandig beslissingen te nemen. Er is bv een dijk doorgestoken op zijn advies, hetgeen volgens dep van waterstaat onverantwoordelijk was. Groen had in het algemeen een manier van optreden die alle mensen tegen hem in nam, ook onder zijn eigen kameraden. Men zegt dat Groen ongetwijfeld capaciteiten had maar hij kan niet alleen werken en geen leiding geven. Onder scherp toezicht en aan de lijn gehouden kan het een bruikbare kracht zijn,.

De landstand heeft een declaratie ingehouden waar hij erg boos over was en nogal drammerig over werd. Hij is daarin veel te ver gegaan. Wanneer men zijn brieven leest krijgt men de indruk dat de man niet geheel in orde is.

Na de oorlog zat Jan Groen vanaf 3 oktober 1945 9 maanden in **kamp Koudenhorn in Haarlem**. Na negen maanden deed hij een verzoek tot vrijlating, maar het advies was om het af te wijzen.

<https://www.oorlogsbronnen.nl/thema/Koudenhorn%20Kazerne> zegt over het kamp: De Koudenhorn Kazerne in Haarlem was een kazerne en interneringskamp (bijzondere rechtspleging). Tijdens de Duitse bezetting waren er Duitse soldaten in de kazerne gelegerd. Van mei 1945 tot 31 augustus 1946 was het in gebruik als interneringskamp. Hier zaten verdachten van en veroordeelden voor collaboratie opgesloten.

In het Haarlems Dagblad stond een verslag van Louise (vrouw van een NSB-wethouder) over haar ervaringen in het kamp. Er waren veel kleine pesterijen, ook grotere waarbij zelfs mensen overleden. "In de bunker lag een hoop stro, een bank of iets anders om op te zitten was er niet; ik mocht die 7 dagen niets doen. Er was iets van daglicht. Eenmaal per dag werd ik eruit gelaten om mij te wassen en naar het toilet in de bunkergang mocht ik vrij gaan. Eens per dag kwam de menagemeester en bracht mij 13 of 14 kleine droge biscuits; ander voedsel kreeg ik niet. "

Op 30 juli 1946 (dus na meer dan negen maanden) kreeg Jan Groen toch een **voorwaardelijke buitenvervolgstelling**. Hij moest wel een boete van 250 gulden betalen. [Dat was toen ongeveer anderhalf keer een gemiddeld maandinkomen] Later werd dat verlaagd tot 50 gulden. Het betalen van de boete was wel een probleem.

Een verklaring van **22 maart 1947** zegt dit: Zijn inventaris als Dehliakweker die was opgeslagen in een garage aan de Eemstraat 5 in Haarlem is tijdens detentie gestolen. Tuin met alle planten en bomen totaal vernield. Geschatte schade 2650,- Konden van levensonderhoud voorzien door een erfenis van zijn vrouw, inmiddels opgebruikt (450,-) [Lijkt erop dat buurtgenoten wraak hadden genomen 'op die nsb'er']

Andere verklaring op **26-11-1947** boetebedrag onduidelijk, inkomstenbelasting kwijtgescholden want heeft niets, zoons steunen hem, ook vrouw heeft wat verdiend.

En datum onbekend (of niet opgeschreven): Heeft een zeer schamel bestaan. Inkomstenbelasting aangeslagen voor 1654,-. Heeft geen geld, tijdens detentie is alles gestolen. Kon met veel moeite boete van 25 betalen, vraagt kwijtschelding voor de rest.

Na de oorlog (waarschijnlijk voordat Jan Groen werd geïnterneerd) kwam **de joodse vrouw Roosje Knegje** bij de familie Groen wonen. Zij schreef 13 december 1945 een positieve getuigenis over Jan Groen:

“Na drie jaar in een concentratiekamp geweest opgenomen in het gezin J. Groen. Alle familie verloren. Groen heeft na het bedanken voor de NSB zijn leven gebeterd. Na mijn terugkeer bood hij spontaan zijn woning zonder vergoeding aan. Thans betaal ik een kleine huur, Als ik niet overtuigd was van zijn afschuw voor de NSB zou ik niet in het gezin willen vertoeven. “

Online is te vinden dat Roosje Knegje (geboren 9-10-1906 in Woerden, overleden 28-3-195 in Haarlem) van 25 juli 1942 tot 4 september 1944 in Westerbork had gezeten. Twee zussen, Jetta en Eva, overleefden de oorlog ook. De ouders en verschillende andere broers en zussen waren vermoord.

Roosje Knegje (vroedvrouw van beroep) ging later samenwonen met Everdina Benjamina Erdtsieck, die toevallig ook al Dinie werd genoemd en via mijn vader een verre nicht van mij is. Zij bleef bevriend met de tweede vrouw van Jan Groen. Die was bevriend met Frieda en met zijn vieren gingen ze soms op stap:

Maja: “Ze hadden nog 2 vriendinnen die ook samenwoonden en kwamen soms met zijn vieren in een Dafje naar Hoorn. Vier taarten in een doos - zei men dan.”

Foto van Frieda en Dinie:

